

OplossingenLab bruist en borrelt

Organisatie en financiering van
onderwijs-zorgarrangementen

Nederlands
Jeugdinstituut

LANDELIJK
EXPERTISE CENTRUM
SPECIAAL ONDERWIJS

vgn
vereniging
gehandicaptenzorg
nederland

Alle kinderen hebben recht op onderwijs. Ook kinderen met ernstige verstandelijke/meervoudige beperkingen met een complexe ondersteuningsvraag moeten de kans krijgen om te leren en zich te ontwikkelen. De zorg op (V)SO-scholen moet daarom goed geregeld worden voor hen. Dát is het uitgangspunt van het overheidsbeleid. In de praktijk is dit nog niet zo simpel te regelen. De stelselwijzigingen, zoals de decentralisatie van de jeugdhulp naar de gemeenten, hebben de organisatie en financiering van onderwijs-zorgarrangementen op hun kop gezet. Ouders, scholen en zorgorganisaties in het hele land zien soms door de bomen het bos niet meer. Daarom werd op 30 mei het ‘OplossingenLab’ in Utrecht gehouden.

Aanknopingspunten

In deze publicatie presenteren we u diverse knelpunten én de oplossingsrichtingen die zijn gevonden in het OplossingenLab. De situatie in elke regio verschilt en de organisatie- en financieringsproblemen zijn te complex om hapklare oplossingen te bieden. Wel bieden we u aanknopingspunten om stappen in uw eigen regio te kunnen maken. Goede voorbeelden, tips, trucs en inspiratie zoals verzameld en besproken tijdens het OplossingenLab.

Voor wie?

Voor iedereen die betrokken is bij de organisatie en financiering van de zorg in het onderwijs voor kinderen met verstandelijke/meervoudige beperkingen. Dit zijn onder meer:

- > Netwerken voor en door (ouders van) kinderen met een beperking
- > Directeuren, managers en professionals van zorgteams van (V)SO-scholen
- > Directeuren, managers en professionals van zorgaanbieders
- > Ministerie van OCW en VWS
- > Zorgverzekeraars en zorgkantoren
- > Inspectie
- > PO- en VO-raad
- > VGN
- > Gemeenten en VNG

Colofon

De publicatie *‘OplossingenLab bruist en borrelt’* is een uitgave van het Nederlands Jeugdinstituut in samenwerking met het Landelijk Expertise Centrum Speciaal Onderwijs en Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland.

Tekst

Mélie van der Rijt

Fotografie

Martine Hoving,
Marcel van den Bergh,
Bettina Neumann

Vormgeving

Yvonne Schellart

Lotte wil naar school

Lotte is ernstig meervoudig beperkt. Haar school wilde zelf de zorg tijdens schooltijd organiseren, maar kon de complexe, medische zorg niet bieden. Daarover maakten de ouders van Lotte zich grote zorgen.

‘Lotte heeft de aangeboren vorm van myotone dystrofie en een hersenbeschadiging, waardoor zij ernstig meervoudig beperkt is’, vertelt haar moeder Erika van de Bilt. Lotte gaat graag naar school. Ze leert er niet maan, roos, vis, maar bijvoorbeeld wel te communiceren op haar manier. Als zij wordt uitgedaagd, zit zij merkbaar lekkerder in haar vel. ‘Ouders moeten zelf de regie voeren voor de zorg en het onderwijs. De enige mogelijkheid voor Lotte was het speciaal onderwijs met een speciale leerweg voor ernstig meervoudig beperkte kinderen. Dan moesten wij zelf een zorgverlener regelen die met Lotte zou meegaan. School stond daar niet om te springen, want zij wilden zo min mogelijke verschillende zorgverleners in de klas, vanwege de rust voor alle kinderen.’

Passend onderwijs

De ouders van Lotte moesten alles bevechten, terwijl in de wet staat dat Passend Onderwijs een recht is voor elk kind en dus ook voor Lotte. Juist toen de transitie en Passend Onderwijs werden ingevoerd, ging de gezondheid van Lotte flink achteruit en belde school de ouders om de haverklap om hulp. Er was duidelijk extra zorg nodig op school en daarvoor wilden ze geld uit het PGB van Lotte. ‘We schoten gigantisch in de stress, want de school wilde de zorg

door ongekwalificeerd personeel laten doen. We kregen het gevoel dat de complexe zorgvraag van onze dochter niet echt werd begrepen’, zegt Van de Bilt. ‘We hebben toch eigen zorgverleners op school ingezet. Uiteindelijk kreeg ik alle partijen in een multidisciplinair overleg aan tafel en is er extra geld gekomen, zodat niet alle begeleiding en zorg op school van het PGB van Lotte af ging.’

Onderwijs op maat

Lotte is één van de kinderen met een ernstig meervoudige beperking waarvoor geen plaats lijkt te zijn in het onderwijs. Deze kinderen zitten soms noodgedwongen thuis of in een zorginstelling zonder extra uitdaging op het gebied van onderwijs. Ze krijgen een leerplichtonthefving. Niet omdat dit beter is voor hen, maar omdat het systeem zo werkt. ‘Andere vormen van onderwijs zouden mogelijk moeten zijn’, vindt Van de Bilt. ‘Sommige kinderen kunnen met een persoonlijk begeleider een paar uur per dag naar een reguliere school. Andere kinderen zouden op een kinderdienstencentrum een paar uur les op maat moeten kunnen krijgen. In de praktijk is het een heidens karwei om dit voor elkaar te krijgen. Of het ook lukt, hangt bovendien af van de regio waarin je woont.’

Het goede voorbeeld

Diverse scholen en zorgorganisaties hebben oplossingen gevonden voor de organisatie en financiering van zorg in onderwijstijd of onderwijs in zorgtijd. Een korte samenvatting!

1 *St. BOOR* Hoeveel zorg krijgt iedere leerling op school?

De hoogte van de toelaatbaarheidsverklaring bepaalt het bedrag dat de school krijgt voor het geven van onderwijs. Dit vormt tegelijkertijd de basis voor de hoeveelheid zorg in onderwijstijd die individuele leerlingen krijgen. Hierover maakt school afspraken met de ouders. De zorgbesteding en de onderwijsbesteding zijn dus gekoppeld. [Lees verder](#) over de uitgewerkte rekenmethoden van St. BOOR.

2 *Roosendaalschool en Valkenburgschool* De zorginzet vanuit school is wekelijks 185 minuten zorg per leerling

Bij de berekening van de zorg op school nemen de Roosendaalschool en de Valkenburgschool als uitgangspunt dat zij voor elke leerling 185 minuten zorg in kunnen zetten vanuit onderwijsmiddelen. Aanvullend vragen de ouders met de zorgaanbieder verbonden aan de school bij de WLZ en Jeugdwet bekostiging aan voor de benodigde zorg in onderwijstijd. Door samen te werken met één vaste zorgpartner waarborgt de school kwaliteit en continuïteit van de zorg. [Lees verder](#) hoe dit werkt in de praktijk.

3 *Drostenburg* Zorgverzekeraar financiert rechtstreeks formatie verpleegkundige hulp

Zorgverzekeraars nemen ouders en school veel regelwerk uit handen, doordat ze de verpleegkundige zorg rechtstreeks financieren. Dit doen zij op basis van de inzet van afgelopen jaren voor de schoolpopulatie. [Lees verder](#) hoe de school de formatie vaststelt en hoe ouders de kwaliteit van de zorg beoordelen.

4 *Zeeland* Gemeenten betalen samen zorg vanuit jeugdwet

In Zeeland betalen dertien gemeenten gezamenlijk vanuit de jeugdwet de benodigde zorg in onderwijstijd. Scholen inventariseren hoeveel kinderen een beroep doen op de Jeugdwet en 'zorgtijd' die valt onder deze wet. Dat vormt de basis voor de vergoeding aan de zorginstelling die met de school samenwerkt. [Lees hierover meer](#).

5 *Cosis* Een combigroep met kwaliteiten uit onderwijs en begeleiding

Cosis heeft samen met de Makayschool in Meppel (speciaal onderwijs) in de school een combigroep ingericht. In deze groep van maximaal 10 kinderen worden de kwaliteiten vanuit het onderwijs (gericht op didactische/leer ontwikkeling) én de kwaliteiten vanuit de begeleiding (gericht op sociaal emotionele ontwikkeling, zelfredzaamheid, eigen regie) samengebracht, waardoor alle kinderen profiteren. De ondersteuning van kinderen wordt gefinancierd vanuit onderwijs, Jeugdwet of Wlz. Hiermee blijft voor kinderen de optie open om naar alle vormen van onderwijs uit te stromen. [Lees hoe dit werkt](#).

6 *Cordaan* Zorg in instellingen verplaatst naar school

Cordaan maakt in de regio Amsterdam samen met de (speciaal) onderwijscholen van Orion en Kolom onderwijs-zorgarrangementen. Met deze arrangementen kunnen kinderen en jeugdigen met een verstandelijke beperking en gedragsproblematiek deelnemen aan onderwijs en/of op school blijven. Omdat de jeugdhulpprofessional van Cordaan op school aanwezig is, kan snel hulp worden ingezet en wordt ernstiger problematiek voorkomen (preventie). Ook de verbinding met thuis en ouders is onderdeel van het arrangement. Wanneer het gezin ondersteuning nodig heeft, wordt het ook geholpen. [Lees meer over de aanpak van Cordaan](#).

Alles goed geregeld?

Organisatie en financiering van zorg in onderwijstijd is altijd maatwerk. Ook is er altijd sprake van samenwerking met diverse partijen. [De Gespreksmap biedt daarbij houvast aan scholen](#). De Gespreksmap stelt de vragen. Scholen formuleren zelf, samen met alle betrokkenen, antwoorden. Het Nederlands Jeugdinstituut en LECSO hebben de map samengesteld.

Advies nodig?

Het organiseren en financieren van zorg in onderwijstijd kan ingewikkeld zijn. We denken graag met u mee. Neem contact op met:
Nederlands Jeugdinstituut:
Vincent Fafieanie, v.fafieanie@nji.nl
LECSO:
Marc Cantrijn, m.cantrijn@poraad.nl
VGN:
Willemijn Verhave, wverhave@vgn.nl

De weg kwijt!

Welke beren treffen ouders, zorgorganisaties en scholen op hun weg naar de organisatie van een onderwijs-zorgarrangement? Lees over: bovenregionaal verzorgingsgebied, wettelijke kaders, het collectief versus het individu en het voeren van de regie.

Bovenregionaal verzorgingsgebied

(V)SO scholen hebben vaak leerlingen uit meerdere samenwerkingsverbanden en nog meer gemeenten. Ook zorgorganisaties hebben te maken met veel partijen om de zorg voor kinderen of jongeren te organiseren: zorgverzekeraars, zorgkantoren en gemeenten. Dit betekent dat afspraken over de bekostiging van zorg in onderwijstijd gebonden is aan veel partijen met allemaal eigen specifieke procedures. De sociale kaart in het verzorgingsgebied in een regio is zo uitgebreid dat partijen elkaar lang niet altijd kennen.

- > Bekijk met kinderen en hun ouders welke partijen zich bezighouden met de inhoud, organisatie en financiering van de zorg op school of school in zorg. Betrek deze partijen vanaf het begin bij de organisatie van de toewijzing of aanvraag. Zo zoekt iedereen mee naar een oplossing vanuit de eigen verantwoordelijkheid.

Wettelijke kaders

(V)SO scholen en zorgorganisaties hebben te maken met vier wettelijke kaders: onderwijs, Jeugdhulp, Wlz en Zvw. Partijen betrokken bij onderwijs-zorgarrangementen weten niet alles van de wettelijke kaders waarmee andere partijen moeten werken. Ook als zij deze kennis wel hebben, blijft samenwerking ingewikkeld. Welke ondersteuning aan kinderen kunnen partijen bieden en welke juist niet? Welke partij neemt de leiding?

Ook is er veel onduidelijkheid over de financiering. Voor scholen kan het bijvoorbeeld handig zijn om collectief PGB's van leerlingen in te zetten om de zorg in school te regelen. Maar wat is het effect hiervan op het PGB voor thuis?

- > Ga zo vroeg mogelijk het gesprek met elkaar aan. Partijen moeten de wettelijke kaders bespreken waarmee zij moeten dealen om zo oplossingsrichtingen te onderzoeken die ook uitvoerbaar zijn. Tips voor het zoeken naar oplossingsrichtingen:
 - Probeer zoveel mogelijk naar de bedoeling van de wet te kijken en handel daarnaar.
 - Wees transparant over geld en inhoud
 - Zoek praktisch uitvoerbare oplossingen
 - Benut elkaars expertise

Collectief versus individu

Een eigen hulpverlener in de klas is goed voor het individuele kind, maar als er veel verschillende hulpverleners in de klas zijn is dat slecht voor de rust in de klas. Scholen gaan uit van de groep en de zorg gaat juist uit van het individu.

- > Zorgorganisaties en scholen bespreken de kinderen en wat zij nodig hebben. Samen zoeken zij naar overeenkomsten en hoe een beperkt aantal zorgprofessionals de zorg voor elk kind zoveel mogelijk op maat kan geven.

Het voeren van de regie

Wie heeft de eindverantwoordelijkheid voor het proces? De school, de gemeente, de zorgorganisatie, het samenwerkingsverband, het zorgkantoor of de zorgverzekeraar? Wie staat er naast de ouders en kijkt vanuit het kind naar het hele pakket van onderwijs en zorg, thuis en op school?

- > *Werk met vertegenwoordigers*
Stel per regio één vertegenwoordiger aan van: de zorgverzekeraar, het zorgkantoor, de gemeente, de zorgorganisatie(s) en het samenwerkingsverband. Met deze vertegenwoordigers maken de school en de zorgorganisatie afspraken. De vertegenwoordigers verzorgen zelf de afstemming met hun eigen achterban.

Wat kost dat?

Hoe regel je de financiering van onderwijs-zorgarrangementen? Collectieve financiering voor een groep kinderen is voor scholen een werkbare oplossing. Scholen hoeven dan niet te onderhandelen met afzonderlijke ouders over het deel van het PGB dat nodig is voor de zorg op school. Deze onderhandelingen zijn namelijk tijdrovend voor zowel scholen als ouders.

Collectieve financiering kan op verschillende manieren:

Financiering op basis van populatiebeposting

Populatiebeposting betekent dat de zorgaanbieder die samenwerkt met de school een bedrag krijgt per leerling. De financiers verdelen de kosten onderling. In overleg met de ouders bepaalt de school of een integrale commissie de benodigde hoeveelheid zorg in onderwijstijd. Het verlenen van de zorg blijft maatwerk en kan door het jaar heen zo nodig veranderen. De praktijk leert dat de totale zorgbehoefte van een groep meestal gelijk blijft.

Financiering op basis van een T-1 of T-2 bepostiging

Dit is een vorm van bepostiging waarbij de financiering gebaseerd is op de bezetting van 1 of 2 jaar ervoor. Voordeel van deze financiering is dat de school en zorgaanbieder tijdig kunnen anticiperen op groei of krimp van het leerlingenaantal. Zo kunnen zij de continuïteit en kwaliteit van de zorginstelling beter borgen.

Financiering op basis van onderwijs-zorg zwaartepakketten

De individuele ondersteuningsbehoeften van de kinderen vormen het uitgangspunt voor het

benodigde onderwijs-zorg zwaartepakket. Elk pakket heeft een eigen prijskaartje. De school berekent de kosten door op populatieniveau op basis van een wettelijke grondslag naar de financiers.

Het budget op school als Zorg In Natura beschikken

Er bestaat veel onduidelijkheid over welk deel van het PGB bestemd is voor zorg op school. Een oplossing is om het budget voor zorg op school als Zorg In Natura (ZIN) te labelen. Door de ZIN toe te kennen aan de vaste zorgaanbieder die met de school samenwerkt, is er een goede basis voor continuïteit. Ouders, school en zorgaanbieder maken afspraken over de wijze waarop toegezien wordt op de geleverde kwaliteit.

Is een school ook aan te merken als zorginstelling?

De school kan zelf verantwoordelijk worden voor de inzet en financiering van zorg en de afspraken met ouders daarover. Door alles in één hand te houden, wordt de organisatie van de zorg en onderwijs eenvoudiger. Scholen hebben nog weinig ervaring met deze ingrijpende stap. De verantwoording over onderwijs en zorg is wettelijk gescheiden.

Rust in de tent

Kinderen, ouders en scholen vinden vaste begeleiders en leerkrachten belangrijk. Zij kennen het kind en weten wat het nodig heeft, kunnen rust en structuur bieden en samen werken vanuit één plan. Wat kan helpen om dit voor elkaar te krijgen? Hieronder een aantal voorbeelden die aangedragen zijn tijdens het OpllossingenLab.

Eén toeleidingstraject, één basisformulier

Het samenwerkingsverband, de zorgaanbieder, de gemeente, het zorgkantoor en de zorgverzekeraar bepalen gezamenlijk met het kind en de ouders tijdens de intake of een multidisciplinair overleg de ondersteuningsbehoefte en het onderwijs-zorgarrangement voor het kind. Een andere mogelijkheid is dit te doen na zes weken, want dan dient het ontwikkelingsperspectief (opp) voor het kind er te zijn. Werk daarbij met één basisformulier voor een integraal beeld van het kind.

Levensloopcoach

Een levensloopcoach kan een kind gedurende langere tijd op meerdere domeinen ondersteunen. Hij denkt mee en helpt bij het regelen van praktische zaken en hij kan contact leggen met verschillende partijen. Met name bij een verandering in de situatie van een kind of een overgang naar een andere school of zorginstelling, kan de coach een rol hebben. Hij zou het enige aanspreekpunt van de ouders moeten zijn. De levensloopcoach moet wel kennis van zaken hebben en steun kunnen bieden aan de ouders, die vaak zelf expert zijn geworden in de zorg voor hun kind.

Integrale groepsplannen voor onderwijs en zorg

Plan de formatie op basis van integrale groepsplannen voor onderwijs en zorg. Zo is het voor de financiers helder welke budgetten er zijn. Ook kunnen zij gemakkelijker toetsen op recht- en doelmatigheid.

Vaste zorgpartners

Betrek ouders bij het kiezen van de vaste zorgpartners op school en houdt daarbij de balans tussen persoonlijke belangen en het groepsbelang in de gaten. Spreek ook in een vroeg stadium over het kiezen van vaste zorgpartners met gemeenten. Dit is nodig vanwege de jeugdhulpinkoop en het gemeentelijk beleid om in te kopen bij instellingen met een voorkeur.

Zet een ondersteuningsbureau in

Een afzonderlijk ondersteuningsbureau kan voor een regio gezamenlijk de aanvraag en verwerking regelen van de benodigde indicaties en beschikkingen.

Welke kant op?

De organisatie en financiering van zorg en onderwijs voor leerlingen met ernstige verstandelijke/meervoudige beperkingen is verre van eenvoudig. Dankzij de creativiteit en het doorzettingsvermogen van de vele partijen die er bij betrokken zijn, worden steeds vaker oplossingen gevonden om het tóch voor elkaar te krijgen. Ook achter de schermen in Den Haag is aandacht voor de problematiek.

Zowel het Ministerie van VWS als het Ministerie van OCW zien de noodzaak in van vereenvoudiging van de financiering van zorg in onderwijstijd of onderwijs in zorgtijd. Daarom is Mineke de Lange eind maart gestart als projectleider Zorg in Onderwijstijd. Zij werkt voor beide departementen. Ook onderzoekt ze of er verbetering mogelijk is bij de aansluiting tussen Kinderdagcentra en scholen. Mineke de Lange was ook aanwezig op de bijeenkomst van het OplossingenLab op 30 mei in Utrecht.

Save the date!

De positieve energie en goede sfeer van 30 mei smaken naar meer. Daarom organiseren we een nieuw OplossingenLab. We gaan verder op de ingeslagen weg, staan stil bij goede voorbeelden en slimme oplossingen, besteden aandacht aan verschillende regio's en kijken naar leer- en ontwikkelvragen uit de praktijk. OplossingenLab 2 vindt plaats op 1 november, van 13.00-17.00 uur.

Locatie: Nederlands Denksport Centrum, NDC den Hommel, Kennedylaan 9, 3533 KH Utrecht.

Vertel ons uw tips en trucs!

Werkt u in of samen met scholen voor leerlingen met ernstige verstandelijke of meervoudige beperkingen? Heeft u tips of ideeën voor andere regio's? Het OplossingenLab wil uw ideeën graag verder brengen, zodat ook anderen er hun voordeel mee kunnen doen.

Mail Vincent Fafieanie van het Nederlands Jeugdinstituut, v.fafieanie@nji.nl